

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 60/2023-27

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a sudcov Ladislava Dudíša a Libora Duľu (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom Mgr. Jaromírom Šumom, Rooseweltova 633/18, Partizánske, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 5 Tdo 83/2021 z 21. júla 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Ústavnému súdu bola 16. novembra 2022 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľa vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), základného práva byť stíhaný a pozbavený osobnej slobody len zo zákonných dôvodov a zákonným spôsobom podľa čl. 8 ods. 2 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v spojení s čl. 3 dohovoru o zákaze mučenia alebo podrobenia neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 5 Tdo 83/2021 z 21. júla 2022 (ďalej aj „napadnuté uznesenie najvyššieho súdu“).

2. Z obsahu podanej ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ bol rozsudkom Okresného súdu Partizánske (ďalej len „okresný súd“) č. k. 1 T 92/2019-561 z 22. júla 2020 odsúdený pre zločin lúpeže podľa § 188 ods. 1 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení účinnom v čase skutku (ďalej len „Trestný zákon“) za použitia § 41 ods. 1 Trestného zákona a § 47 ods. 2 Trestného zákona na úhrnný trest odňatia slobody v trvaní 25 rokov nepodmienečne so zaradením do ústavu na výkon trestu s maximálnym stupňom stráženia. Podľa § 76 ods. 2 Trestného zákona s poukazom na § 78 ods. 1 Trestného zákona okresný súd uložil sťažovateľovi ochranný

dohľad v trvaní 2 rokov. Krajský súd v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) uznesením č. k. 23 To 98/2020-666 z 10. novembra 2020 zamietol sťažovateľom podané odvolanie proti rozsudku okresného súdu č. k. 1 T 92/2019-561 z 22. júla 2020 a najvyšší súd uznesením č. k. 5 Tdo 83/2021 z 21. júla 2022 odmietol sťažovateľom podané dovolanie. Z obsahu sťažovateľom podanej ústavnej sťažnosti ďalej vyplýva, že bol rozsudkom Okresného súdu Prievidza č. k. 2 T 2/1999 zo 14. apríla 1999 v spojení s uznesením krajského súdu č. k. 3 To 127/1999 z 9. septembra 1999 právoplatne odsúdený pre trestný čin ublíženia na zdraví podľa § 222 ods. 1 zákona č. 140/1961 Zb. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a iné na úhrnný nepodmienečný trest odňatia slobody v trvaní 7 rokov a rozsudkom okresného súdu č. k. 1 T 37/2009 z 13. mája 2009 v spojení s uznesením krajského súdu č. k. 23 To 74/2009 z 10. septembra 2009 pre zločin lúpeže podľa § 188 ods. 1, 2 písm. d) Trestného zákona na nepodmienečný trest odňatia slobody v trvaní 9 rokov a 6 mesiacov.

II.

Argumentácia sťažovateľa

3. Sťažovateľ v podanej ústavnej sťažnosti rozdelil svoju argumentáciu do dvoch oblastí. V rámci prvej časti námietok pochybuje správnosť výšky ním uloženého trestu odňatia slobody vo výmere 25 rokov s použitím § 47 ods. 2 Trestného zákona, teda aplikáciu zásady „trikrát a dost“ v jeho prípade. V rámci druhej skupiny námietok sa sťažovateľ podrobnou analýzou vykonaného dokazovania a skutkového deja vo svojej trestnej veci snaží pochybníť správnosť skutkových záverov súdov ako podkladu na právnu kvalifikáciu konania kladeného mu za vinu ako zločinu lúpeže podľa § 188 ods. 1 Trestného zákona.

4. V rámci prvej skupiny námietok sťažovateľ nesúhlasí s aplikáciou § 47 ods. 2 Trestného zákona vo svojej trestnej veci, pričom kritike podrobuje postup najvyššieho súdu, ktorý dospel k záveru, že „zásada 3x a dost ustanovená v § 47 ods. 2 Tr. zák., sa vzťahuje aj na prípady, keď boli predošlé odsúdenia spáchané ešte za účinnosti predošlého Trestného zákona č. 140/1961 Zb., (aj pred prijatím zásady trikrát a dost) za predpokladu, že sťažovateľ spáchal aspoň tretí trestný čin uvedený v § 47 ods. 2 Tr. zák., po 1. januári 2006, čo je aj prejednávaná vec (obvinený mohol a mal mať vedomosť, že pokiaľ spácha opätovne niektorý z trestných činov uvedených v ustanovení § 41 ods. 2 Tr. zák., hrozí mu uloženie tam uvedeného trestu).“. Tento právny názor najvyššieho súdu sťažovateľ rozporuje právnymi teóriami a historickými príkladmi o prednosti prirodzených práv človeka na život, slobodu, ľudskú dôstojnosť, na ochranu súkromného a rodinného života, a to pred dôsledkami strohej aplikácie právnej normy a výkladu jej obsahu v kontexte právneho pozitivizmu. Navyše sťažovateľ zdôrazňuje, že všetky predošlé tresty riadne vykonal a postup najvyššieho súdu, ktorý aproboval uloženie trestu odňatia slobody vo výmere 25 rokov v dôsledku aplikácie pravidla podľa § 47 ods. 2 Trestného zákona v jeho trestnej veci, je priamo v rozpore s právnou zásadou *ne bis in idem* vyjadrenou aj v čl. 50 ods. 5 ústavy, podľa ktorého nikoho nemožno trestne stíhať za čin, za ktorý bol už právoplatne odsúdený. V tejto súvislosti sťažovateľ tvrdí, že „Nikoho nemožno opätovne trestať drakonickými trestami, navyše za tresty, ktoré riadne vykonal. Sťažovateľ bol odsúdený za zločin lúpeže, podľa § 188 ods. 1 Tr. zák., k § 47 ods. 2 Tr. zák. Trestná sadzba za predmetný zločin, je tri roky až osem rokov. Na základe zásady trikrát a dost, mu však bol vymeraný, nepodmienečný trest odňatia slobody, vo výmere 25 rokov, so zaradením do maximálneho stupňa stráženia. Takto neprimeraný drakonický trest, porušuje ústavné práva sťažovateľa a to najmä na život, slobodu a ľudskú dôstojnosť. Uvedený trest, keďže je absolútne

neprimeraný, má všetky znaky mučenia, krutého, neľudského a ponižujúceho zaobchádzania, je teda v priamom rozpore s ústavnými ustanoveniami. “. Sťažovateľ je toho názoru, že „Je povinnosťou súdov, svojou judikatúrou prekonať absurdnú zásadu trikrát a dosť, zakotvenú v § 47 ods. 2 Trestného zákona. Pozitívne právo nikdy nesmie byť v rozpore s právom prirodzeným - morálnym. Zásada trikrát a dosť je celkom jednoznačne v rozpore s prirodzeným právom - konkrétne právom človeka na život a slobodu a preto musí byť judikatúrou súdov prekonaná. “. pričom „Zápas medzi často nespravodlivým, despotickým pozitívnym právom a právom morálnym - prirodzeným sa tiahne dejinami ľudstva, a nikdy ho nemožno vzdať. “. Navyše „pri recidíve páchatel'ov vo významnej miere zlyháva samotný štát v postpenitenciárnej starostlivosti a toto zlyhanie sa snaží vyriešiť ukladaním odstrašujúcich trestov odňatia slobody. “. Sťažovateľ považuje konštatovanie všeobecných súdov rozhodujúcich v jeho trestnej veci o viazanosti § 47 ods. 2 Trestného zákona za „alibistické a bez odvahy, prekonať despotickú, nemorálnu právnu normu, ktorá je v priamom rozpore, s prirodzeným právom. “.

5. V rámci tejto časti svojej argumentácie sťažovateľ považuje za nesprávny aj postup všeobecných súdov, ktoré v nedostatočnej miere zohľadnili aplikáciu § 39 Trestného zákona v jeho trestnej veci pri zohľadnení výšky trestnoprávnej represie. Sťažovateľ ústavnému súdu predkladá úvahu, podľa ktorej je potrebné v rámci individualizácie trestnej sankcie vychádzať zo všeobecných zásad ukladania sankcií, ktoré sú upravené v § 34 až § 45 Trestného zákona, a osobitne potom aj podľa pravidiel ukladania jednotlivých trestov v § 46 až § 65 Trestného zákona, pričom *«tieto ustanovenia o ukladaní jednotlivých trestov len dopĺňajú základné zásady ukladania sankcií, teda ich nevyklúčujú (ustanovenia o ukladaní jednotlivých trestov sa preto musia vykladať v súlade so základnými zásadami ukladania sankcií). Základné zásady ukladania sankcií teda majú určitú „nadradenosť“ voči ustanoveniam o ukladaní jednotlivých trestov, t. j. vždy sa pri ukladaní trestov aplikujú, ak práve v základných zásadách ukladania sankcií nie je uvedené niečo iné, respektíve, ak z povahy veci vyplýva, že niektoré základné zásady ukladania sankcií nie je možné aplikovať, pretože ustanovenia o ukladaní jednotlivých trestov upravujú určitú otázku osobitne (napríklad pri ukladaní trestu podľa zásady trikrát a dosť je z povahy veci vylúčené, aby súd aplikoval ustanovenie § 40 Tr. zák. o upustení od potrestania, ktoré je uvedené v základných zásadách ukladania sankcií, nakoľko takýto postup je možný len pri prečinoch).»*. Na podklade uvedeného sťažovateľ rozporuje právny názor všeobecných súdov, podľa ktorého boli viazané pri ukladaní výšky trestu odňatia slobody kogentným ustanovením § 47 ods. 2 Trestného zákona, keďže *„Ustanovenie § 47 ods. 2 Tr. zák., je zaradené do ustanovení o ukladaní jednotlivých druhov trestov, ktoré len dopĺňajú základné zásady ukladania sankcií, nevyklúčujú ich, musia sa vykladať v súlade so základnými zásadami ukladania sankcií. Ustanovenia o mimoriadnom znížení trestu uvedené v 39 Tr. zák., ktoré sú obsiahnuté v základných zásadách ukladania sankcií sú aplikovateľné aj na ukládanie trestu podľa zásady trikrát a dosť. Zákaz uloženia nižšieho trestu ako 20 rokov uvedený v ustanovení § 47 ods. 2 Tr. zák. je len relatívny určite nie je absolútny. Podľa môjho názoru súdu nič v takýchto prípadoch nebráni mimoriadne znížiť trest odňatia slobody napr. podľa 39 ods. 1, ods. 2 písm. c) Tr. zák., pod hranicu 20 rokov. “.*

6. V rámci druhej skupiny námietok sťažovateľ podrobne rozoberá vo veci vykonané dokazovanie a predkladá vlastné právne závery z neho vyplývajúce, ktorých spoločným menovateľom sú adresne pomenované pochybenia v procesnom postupe, skutkových a právnych záveroch orgánov činných v trestnom konaní a konajúcich súdov.

7. Sťažovateľ takto namieta nesprávnosť postupu orgánov činných v trestnom konaní, ktoré na jeho podanie označené ako „*Žiadosť o revíziu spisov a o podozrenie právomoci vyšetrovateľa, zneužitie právomoci verejného činiteľa*“ reagovali nie postupom podľa § 32 ods. 3 s poukazom na § 31 ods. 1 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“), ale príkazom vydaným riaditeľom Krajského riaditeľstva Policajného zboru v Trenčíne ČVS: KRPZ-TN-OKP2-1212-001/2019 zo 14. októbra 2019, ktorým bolo rozhodnuté o neodňatí trestnej veci sťažovateľa Okresnému riaditeľstvu Policajného zboru Partizánske. Týmto postupom došlo podľa sťažovateľa k skráteniu jeho práva na obhajobu, pretože vyšetrovateľ konajúci vo veci mal „*uznesením podľa § 32 ods. 3 Tr. por... rozhodnúť, že sa nevyklučuje z vykonávania úkonov trestného konania, pričom proti tomuto uzneseniu by obvinený mal právo podať sťažnosť v lehote 3 pracovných dní od oznámenia uznesenia. V prípade ak by obvinený sťažnosť podal rozhodoval by o nej vedúci oddelenia vyšetrovania odboru kriminálnej polície OR PZ v Partizánskom. Až následne mohlo byť rozhodované o odňatí predmetnej trestnej veci v zmysle § 201 ods. 6 písm. a) Tr. por. s poukazom na § 23 ods. 1 Tr. por.*“.

8. V ďalšom sťažovateľ poukázal na absenciu zákonných náležitostí v uznesení o vznesení obvinenia vyšetrovateľa Okresného riaditeľstva Policajného zboru Partizánske ČVS: ORP-127/VYS-PE-2019 z 12. júna 2019 podľa § 206 ods. 3 Trestného poriadku, v ktorom „*nie je uvedené, aké konanie sa vzťahuje na ten ktorý konkrétny trestný čin a čo tvorí skutkovú podstatu jednotlivých trestných činov uvedených v uznesení.*“. V tejto súvislosti sťažovateľ uvádza, že bol obvinený z viacerých trestných činov, a to zo zločinu lúpeže podľa § 188 ods. 1, 2 písm. d) Trestného zákona s poukazom na § 139 ods. 1 písm. e) Trestného zákona v spojení s § 127 ods. 3 Trestného zákona k § 47 ods. 2 Trestného zákona, zločinu porušovania domovej slobody podľa § 194 ods. 1, 2 písm. a), ods. 3 písm. a) Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. d) Trestného zákona, § 139 ods. 1 písm. e) Trestného zákona v spojení s § 127 ods. 3 Trestného zákona a zločinu vydierania podľa § 189 ods. 1 Trestného zákona. Znenie skutkovej vety tak, ako bola naformulovaná orgánom činným v trestnom konaní, však dostatočne nevymedzovalo konanie sťažovateľa proti poškodeným tak, aby z jej znenia bolo zrejmé, ktorá jej časť sa vzťahovala na ktorého poškodeného a následne „*ktoré trestné činy, sa vzťahujú na ktorú osobu poškodeného.*“. Tento nedostatok sa preniesol aj do obžaloby prokurátora Okresnej prokuratúry Partizánske č. k. Pv 220/19/3305-51, v ktorej taktiež skutky kladené sťažovateľovi za vinu neboli „*jasne, samostatne opísané tak, aby nemohli byť zamenené s iným skutkom.*“. V dôsledku toho považuje sťažovateľ obžalobu „*za zmätočnú a neodôvodnenú.*“. Napokon sa vyčítaný nedostatok premietol aj do rozsudku okresného súdu č. k. 1 T 92/2019-561 z 22. júla 2020, v ktorom „*síce čiastočne... uvádza, že obžalovaný naplnil znaky skutkovej podstaty prečinu porušovania domovej slobody, nakoľko vnikol do obydlia poškodeného, napriek tomu, že tento ho vyzval, aby tam nevstupoval. Zároveň obžalovaný naplnil svojim konaním i znaky skutkovej podstaty zločinu vydierania, nakoľko iného násilím a hrozbou násilia nútil, aby niečo konal.*“, avšak ani predmetné spresnenie znenia skutkovej vety dostatočne nenapĺňa zákonnú požiadavku individualizácie skutku tak, aby ho nebolo možné zameniť s iným skutkom, teda „*akým konkrétnym konaním mal naplniť jednotlivé znaky skutkových podstát trestných činov, kladúcich sa mu za vinu.*“.

9. Okresný súd sa dopustil ďalšieho pochybenia, keď uznesením podľa § 60 ods. 1 Trestného poriadku nevyhovel žiadosti sťažovateľa o doplnenie zápisnice o hlavnom pojednávaní z 22. júla

2020 o námietku zaujatosti podanej proti prokurátorovi Okresnej prokuratúry Partizánske, čím tak ukrátil obhajobné práva sťažovateľa.

10. Napokon sťažovateľ videl porušenie ním označených práv, a to predovšetkým ako ukrátenie svojich obhajobných práv postupom okresného súdu, keď „*V trestnom konaní neboli vypočítaní dôležití svedkovia, znalci, neboli vypracované kontrolné znalecké posudky, vzorky krvi a moču neboli odobraté sťažovateľovi včas, a včas neboli zaslané na diagnostiku relevantným orgánom, navyše neboli skúmané adekvátnymi vedeckými metódami a prístrojmi.*“. Sťažovateľ napríklad uvádza, že „*nebol vykonaný kontrolný znalecký, psychiatrický posudok k znaleckému posudku ČVS: ORP-127/VYS-PE-2019, znalca MUDr. Viktora Segedu, ktorý sa nezaoberal účinkami Neurolu, Dorethy a alkoholu na psychiku sťažovateľa, na hlavnom pojednávaní nebola vypočítaná manželka [REDAKOVANÉ] - [REDAKOVANÉ]. Včas a adekvátnou vedeckou metódou, nebola skúmaná moč a krv sťažovateľa. Postupom OČTK a všeobecných súdov nebolo umožnené sťažovateľovi vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom a nebolo mu umožnené účinne sa brániť. Týmto spôsobom došlo k porušeniu jeho základných práv podľa čl. 48 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 Ústavy SR.*“.

11. V konkrétnostiach sťažovateľ napáda predovšetkým znalecké skúmanie odobratej vzorky krvi a moču, ktorá bola odobratá až dva dni po skutku, a to na výslovnú žiadosť obhajoby, a nedostatočné odborné metódy, ktoré neboli schopné určiť prítomnosť liekov, ktoré mal sťažovateľ užiť pred skutkom samotným. V tejto súvislosti avizoval zásadné pochybenie orgánov činných v trestnom konaní a odkázal na závery znalkyne MVDr. Lýdie Slosarčíkovej, ktorá mala potvrdiť to, že „*vzorka moču a krvi mu bola odobratá neskoro a že tieto vzorky neboli analyzované metódami a prístrojmi, ktorými analyzované mohli a aj mali byť. Predmetné vzorky boli podrobené len povrchovej, paušálnej analýze, ktorá nemala šancu preukázať látky, ktoré sťažovateľ tvrdil, že požil, keďže mu vzorky boli odobraté neskoro.*“. Dôsledkom neskorého odobratia biologického materiálu sťažovateľa, čo je evidentné pochybenie orgánov činných v trestnom konaní, bola ich „*absolútne nedostačujúca analýza*“. Vykonaním dôkazov, a to „*Protokol o toxikologickom vyšetrení, ktorý vypracovali [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] a Konečný výsledkový list k žiadanke číslo PE/75824782 - analýzu spoločnosti Alpha medical, s. r. o., vykonanú v Laboratóriu klinickej a biochémie a hematológie Partizánske*“, došlo k porušeniu jeho obhajobných práv. V naznačených súvislostiach sťažovateľ spochybnil aj „*znalecký posudok ČVS: ORP-127/VYS-PE-2019, znalca MUDr. Viktora Segedu, ktorý sa absolútne v znaleckom posudku nezaoberal účinkami Neurolu, Dorethy a alkoholu na psychiku.*“, v dôsledku čoho je ako znalecký posudok nedostatočný. Naopak, postupom okresného súdu, ktorý odmietol vykonať kontrolné znalecké skúmanie, nebolo podľa tvrdenia sťažovateľa možné preveriť jeho verziu o vplyve liekov Neurol, Dorethy a alkoholu na jeho psychiku, a tak dôsledne znalecky potvrdiť alebo vyvrátiť, či bol v čase skutku príčetný, resp. či konal v stave zmenšenej príčetnosti.

12. Sťažovateľ taktiež rozporuje právnu kvalifikáciu svojho konania ako zločinu lúpeže podľa § 188 ods. 1 Trestného zákona. V tejto súvislosti poukazuje na to, že „*doteraz nie je jasné v akom konaní [REDAKOVANÉ], súdy videli naplnenie znakov skutkovej podstaty zločinu lúpeže, a akým konaním sťažovateľa, mali byť naplnené znaky skutkovej podstaty zločinu vydierania. Poukazujem nato, že jednočinný súbeh trestného činu lúpeže podľa § 188 Trestného zákona a trestného činu vydierania podľa § 189 Trestného zákona je vylúčený.*“. Podľa sťažovateľa z výpovede poškodeného [REDAKOVANÉ] vyplynulo, že „*sám obžalovanému peňaženku otvoril a ukázal jej obsah. Obžalovaný len využil situáciu, rýchlo hrabol rukou do peňaženky, vybral peniaze, načo*

poškodený ani nijako nezareagoval. Konanie obžalovaného podané vo verzii poškodeného, nenapĺňa znaky skutkovej podstaty trestného činu lúpeže.“. Z výpovede poškodenej [REDAKOVANÉ] vyplýva, že „obžalovaný sa nezmocnil mobilu za účelom aby si ho ponechal, ale aby poškodenej zabránil volať na políciu. Nezobral si ho so sebou keď odchádzal z domu poškodených, ale hodil ho o zem, zase len za účelom aby znemožnil telefonovanie z tohto telefónu... konanie ktoré vo svojej výpovedi opísala na hlavnom pojednávaní poškodená, nenapĺňa znaky skutkovej podstaty trestného činu lúpeže. Chýba motív cudziu vec si privlastniť. Z analýzy výpovede poškodenej vyplýva, že obžalovaný jej nezobral mobil v úmysle privlastniť si ho do vlastníctva ale len aby jej zabránil v telefonovaní.“. K porušeniu práva na obhajobu podľa sťažovateľa došlo aj tým, že okresný súd odmietol vykonať doplnujúce dokazovanie, a to psychologické vyšetrenie výpovedí poškodených na účely prešetrenia ich vierohodnosti. Svedkyňa [REDAKOVANÉ] mala podľa sťažovateľa potvrdiť, že mu poskytla liek Neuro, ktorý jej mal dať, resp. ktorý dostala od svedka [REDAKOVANÉ]. Ďalší svedok [REDAKOVANÉ] mal potvrdiť priateľskú, bezproblémovú povahu, že nie je agresívny a taktiež že len sporadicky konzumuje alkohol. Z uvedeného dokazovania podľa sťažovateľa vyplynul skutkový záver, podľa ktorého „Neuro dal [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], že [REDAKOVANÉ] po požití Neuro u [REDAKOVANÉ] zaspala a museli ju tam budiť, nakoniec potvrdil aj samotný svedok [REDAKOVANÉ]. Prepojenie Neuro s psychiatrickým pacientom [REDAKOVANÉ] - [REDAKOVANÉ] a obžalovaným bolo potvrdené. [REDAKOVANÉ] Neuro predpisovala psychiatricka, tento ním disponoval. To, že [REDAKOVANÉ] nechcel pripustiť, že Neuro dal vo väčšom množstve [REDAKOVANÉ] je pochopiteľné. Báł sa, že by sa mohol dostať do problémov.“. Z takto zisteného dokazovania vyplynulo aj to, že v čase skutku bol pod vplyvom 3 tabletiiek Neuro, 1 tabletky Dorethy a alkoholu, v dôsledku čoho bol „zmätený a nepríčetný“ a stav nepríčetnosti si „privodil sám použitím liekov, na ktoré nebol zvyknutý... s následnou kombináciou s alkoholom na prázdny žalúdok.“.

13. Na podklade uvedeného „sa sťažovateľ domnieva, že v označenom konaní došlo k porušeniu jeho práv citovaných v úvode v bode II. a VII tejto sťažnosti, preto navrhuje, aby Ústavný súd SR vydal toto rozhodnutie:

Konaním Najvyššieho súdu SR v trestnej veci sťažovateľa vedenej na Najvyššom súde SR pod č. k. 5 Tdo 83/2021 v súvislosti s rozhodnutím Najvyššieho súdu SR č. k. 5 Tdo 83/2021 zo dňa 21.07.2022, došlo k porušeniu ústavného práva sťažovateľa na súdnu a inú právnu ochranu podľa článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a k porušeniu ústavného práva na spravodlivé súdne konanie (aj porušenie článku čl. 8 ods. 2 a 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a najmä článku 3 a 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd vyhlásený pod č. 209/1992 Zb.)

Uznesenie Najvyššieho súdu SR č. k. 5 Tdo 83/2021 zo dňa 21.07.2022 sa zrušuje.“.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

14. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie práv sťažovateľa uvedených v bode 1 tohto odôvodnenia napadnutým uznesením najvyššieho súdu.

15. Ústavný súd v súlade s § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon

o ústavnom súde“) predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť, pričom posudzoval, či jej prijatiu na ďalšie konanie nebránia dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

III.1. K náležitostiam ústavnej sťažnosti ustanoveným zákonom:

16. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

17. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

18. Podľa § 122 zákona o ústavnom súde ústavnú sťažnosť môže podať osoba, ktorá tvrdí, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené jej základné práva a slobody.

19. Ústavná sťažnosť musí podľa § 123 ods. 1 zákona o ústavnom súde okrem už uvedených všeobecných náležitostí obsahovať aj a) označenie toho, kto podľa sťažovateľa porušil jeho základné práva a slobody, b) označenie právoplatného rozhodnutia, opatrenia alebo iného zásahu, ktorým boli porušené jeho základné práva a slobody, c) označenie základných práv a slobôd, ktorých porušenie sťažovateľ tvrdí a d) konkrétne skutkové a právne dôvody, pre ktoré malo podľa sťažovateľa dôjsť k porušeniu jeho základných práv a slobôd. Podľa § 123 ods. 3 zákona o ústavnom súde sťažovateľ k sťažnosti musí pripojiť aj kópiu právoplatného rozhodnutia, opatrenia alebo dôkaz o inom zásahu, ktorým malo dôjsť k porušeniu jeho základných práv a slobôd.

20. Podľa § 45 zákona o ústavnom súde ústavný súd je viazaný rozsahom a dôvodmi návrhu na začatie konania, ak § 89 neustanovuje inak.

21. Viazanosť ústavného súdu návrhom na začatie konania sa prejavuje predovšetkým vo viazanosti petitom, teda tou časťou ústavnej sťažnosti, v ktorej sťažovateľ špecifikuje, akého rozhodnutia sa od ústavného súdu domáha, čím zároveň vymedzí predmet konania pred ústavným súdom z hľadiska požiadavky na poskytnutie ústavnej ochrany. Vzhľadom na uvedené môže ústavný súd rozhodnúť len o tom, čoho sa sťažovateľ domáha v petite svojej ústavnej sťažnosti, a vo vzťahu k tomu subjektu, ktorý označil za porušovateľa svojich práv (II. ÚS 19/05, III. ÚS 2/05, IV. ÚS 355/09, IV. ÚS 287/2011, II. ÚS 660/2016, IV. ÚS 343/2020, IV. ÚS 572/2020).

III.2. Posúdenie podanej ústavnej sťažnosti z hľadiska splnenia podmienok konania pred ústavným súdom:

22. Ústavný súd v prvom rade konštatuje, že je povinnosťou sťažovateľa v zmysle podmienok ustanovených zákonom na konanie pred ústavným súdom, a to § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde (splnenie podmienky subsidiarity ovládajúcej konanie pred ústavným súdom) a § 123 ods. 1 písm. a) až d) zákona o ústavnom súde, z ktorých obsahu vyplýva, že sťažovateľ je povinný nielen dôsledne označiť odporcov, proti ktorým ústavnú sťažnosť podáva, ale uviesť aj ústavne relevantnú argumentáciu koncentrovanú alebo k pochybeniu orgánu verejnej moci v jeho postupe, alebo k rozhodnutiu tohto orgánu, prípadne inému zásahu za splnenia aj podmienky predloženia namietaného pochybenia alebo rozhodnutia v predošlých štádiách konania. Na tomto mieste musí

ústavný súd konštatovať, že sťažovateľ v rámci podanej ústavnej sťažnosti v časti svojich námietok týkajúcich sa nedostatkov vo vykonanom dokazovaní, ako aj právnom posúdení skutkov kladených mu za vinu v rámci postupu a rozhodovania orgánov činných v trestnom konaní a súdov konajúcich do právoplatného skončenia jeho trestnej veci (okresný súd a krajský súd) síce obsiahlo rekapituluje a oponuje im na hmotnoprávnej a procesnej úrovni trestného konania, avšak absentuje jeho argumentácia k tomu, ako sa s jeho námietkami ústavne nekonformným spôsobom vysporiadal (alebo vôbec nevysporiadal) ním označený porušovateľ základných práv, teda najvyšší súd v dovolacom konaní (napadnutom uznesení najvyššieho súdu). Sťažovateľ pritom ani netvrdí, že niektorú z ním v ústavnej sťažnosti uplatnených námietok nemohol uplatniť v dovolacom konaní, čomu zodpovedá aj atakovanie ústavnou sťažnosťou výlučne rozhodnutia dovolacieho súdu. Inými slovami, nestačí mechanická sumarizácia tvrdených chýb konania a rozhodovania vo vzájomnej postupnosti konajúcich orgánov, ale je potrebná námietka proti finálnemu posúdeniu jednotlivých námietok orgánom, ktorého právomoc bezprostredne predchádza právomoci ústavného súdu (najmä pokiaľ je jeho rozhodnutie ústavnou sťažnosťou napadnuté výlučne ako v tomto prípade), a to v intenciách ústavnej neudržateľnosti (nie bežnej polemiky na úrovni zákona a dokazovania, resp. skutkových zistení). Sťažovateľ tak vytkol napr. nedostatok pri rozhodnutí o vznesenej námietke zaujatosti vyšetrovateľa, ale neuviedol, či bola v dovolacom konaní uplatnená, či na ňu najvyšší súd reagoval a ak áno, prečo je jeho odpoveď ústavne nekonformná. Z uvedeného dôvodu je sťažovateľom podaná ústavná sťažnosť v časti týkajúcej sa druhej skupiny námietok (body 6 až 11 tohto odôvodnenia a bod 12 mimo kvalifikačných konzekvencií skutku uvedeného v odsudzujúcom rozsudku) nedostatočne odôvodnená v zmysle parametrov predpokladaných v § 123 ods. 1 písm. a) až d) zákona o ústavnom súde, keď v tejto podobe zistený nedostatok (zároveň v situácii obligatórneho právneho zastúpenia sťažovateľa advokátom) zákon sankcionuje odmietnutím ústavnej sťažnosti z dôvodu nedostatku náležitostí ustanovených zákonom podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde. Ústavnému súdu preto neostávalo iné, ako v uvedenom rozsahu rozhodnúť v zmysle výroku tohto uznesenia.

23. V opačnom vyjadrení oproti predchádzajúcemu bodu sa ústavný súd vecne zaoberal len tou časťou obsahu ústavnej sťažnosti, pri ktorej je možné identifikovať námietky priamo proti rozhodnutiu najvyššieho súdu a ním vecne riešeným dovolacím námietkam (zhruba ide o časti III a IV ústavnej sťažnosti). Ako už bolo uvedené, ani tu nemôže ísť o jednoduchú polemiku na úrovni zákona a zisťovania skutkového stavu, ale o pochybenia relevantné pre ústavnú konformnosť napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, a tým aj pre ústavnosť trestného konania ako celku. Ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti chronicky zdôrazňuje, že všeobecné súdy pri výkone ich právomoci nenahrádza, a teda konanie o ústavnej sťažnosti nie je pokračovaním konania pred všeobecným súdom (najmä nie v podobe argumentácie na úrovni prvostupňového alebo odvolacieho konania).

24. Ústavný súd preto pristúpil k preskúmaniu napadnutého uznesenia najvyššieho súdu z hľadiska parametrov zodpovedajúcich sťažovateľom označeným právam. V prvej rovine skúmal ústavnú udržateľnosť napadnutého uznesenia najvyššieho súdu pri aplikácii § 47 ods. 2 Trestného zákona a v druhej rovine skúmal ústavnú udržateľnosť záverov najvyššieho súdu pri trestnoprávnej kvalifikácii skutku, ktorý bol predmetom trestného stíhania a odsúdenia sťažovateľa.

III.3. K namietanému porušeniu práv sťažovateľa uvedených v bode 1 tohto odôvodnenia napadnutým uznesením najvyššieho súdu:

25. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (rovnako tak aj podľa čl. 36 ods. 1 listiny) každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu. Do tohto rámca v trestnoprávnom kontexte zapadá právo podľa čl. 8 ods. 2 listiny. Napokon výsledkom trestného konania v prípade uznania viny súdom je trest, ktorý sa nesmie priečiť kritériám čl. 3 dohovoru.

26. Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 71/97, IV. ÚS 14/2012). Ústavný súd stabilne judikuje, že súčasťou obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 119/03, III. ÚS 209/04). Všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, avšak musí dať odpoveď na otázky, ktoré majú pre vec podstatný význam (II. ÚS 251/04, III. ÚS 209/04). Ak ide o argument, ktorý je vo veci rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (II. ÚS 410/06). Teda všeobecný súd je povinný na zákonom predpokladané a umožnené procesné úkony účastníka primeraným, zrozumiteľným a ústavne akceptovateľným spôsobom reagovať v súlade s platným procesným právom (IV. ÚS 252/04, IV. ÚS 329/04, IV. ÚS 340/04, III. ÚS 32/07). Taktiež podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva sa vyžaduje, aby vnútroštátne súdy dostatočne jasne uviedli dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, a to za súčasného rešpektovania práva na obhajobu.

27. O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu verejnej moci (súdu) nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú možno preto považovať sťažnosť, pri ktorej predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej realnosť by mohol posúdiť po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie.

28. K sťažovateľom uplatnenému dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku, podľa ktorého je rozhodnutie založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku, najvyšší súd v podstatnom uviedol, že *„Pokiaľ dovolateľ namieta, že skutok nenapĺňa zákonné znaky zločinu lúpeže, tak táto námietka zodpovedá uplatnenému dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. i) Tr. por., keďže ide o namietanie nesprávneho právneho posúdenia zisteného skutku. Dovolací súd však zistil, že táto námietka neprávneho právneho posúdenia zisteného skutku je vecne nedôvodná. Konanie obvineného uvedené v skutkovej vete rozsudku okresného súdu bolo správne právne posúdené ako zločin lúpeže podľa § 188 ods. 1 Tr. zák., keďže obvinený jednak vo vzťahu k poškodenému [REDAKOVANÉ] použil násilie (opakované udretie)*

a hrozbu bezprostredného násilia (hrozba utopením v potoku) v úmysle zmocniť sa peňazí a voči poškodenej [REDAKOVANÉ] tiež použil násilie (vykrútenie ruky) v úmysle zmocniť sa mobilného telefónu. Násilím sa rozumie okrem iného ak páchatel použije fyzické násilie proti telesnej integrite inej osoby (§ 122 ods. 7 Tr. zák.), hrozbou bezprostredného násilia je hrozba takým násilím, ktoré má byť vykonané ihneď, ak sa napadnutý nepodrobí vôli útočníka a zmocnením vecí sa pritom rozumie, že si páchatel zjedná možnosť nakladať s vecou s vylúčením toho, kto ju mal doposiaľ vo svojej moci, ide o prevedenie faktickej moci nad vecou z oprávnenej osoby na páchatela a nie je rozhodujúce, či si páchatel chcel vec privlastniť, alebo ju len prechodne užívať či zničiť.

Rovnako za nedôvodnú vyhodnotil dovolací súd námietku dovolateľa, že nie je zrejmé, akým konaním mali byť naplnené znaky skutkovej podstaty zločinu vydierania. Z vymedzenia skutkovej vety vyplýva, že obvinený opakovane poškodenej [REDAKOVANÉ] vykrikoval, že ak nebude držať hubu, tak ju zabije a pri odchode z domu povedal tejto poškodenej, že ak nebude čušať a sedieť, tak ju zabije a keď táto poškodená vyšla za obvineným z domu, ukázal na ňu prstom a povedal jej, aby sa vrátila, lebo ju zabije, teda hrozbou násilia (vyhrážkou usmrtenia) poškodenú nútil, aby niečo konala.

Pokiaľ dovolateľ uvádzal, že jednočinný súbeh trestných činov lúpeže a vydierania je vylúčený, tak k uvedenej námietke dovolací súd uvádza, že trestný čin lúpeže je v pomere špeciality k trestnému činu vydierania, keďže cieľ a prostriedky k jeho dosiahnutiu sú v prípade trestného činu lúpeže užšie (o trestný čin lúpeže ide v prípade ak páchatel koná v úmysle zmocniť sa cudzej veci v bezprostrednej časovej nadväznosti na použité násilie alebo hrozbu bezprostredného násilia, pričom ak páchatel použije násilie alebo vyhrážku bezprostredného násilia v úmysle donútiť poškodeného, aby mu vydal vec niekedy v budúcnosti, pôjde o trestný čin vydierania - R 30/1981). Z uvedeného vyplýva, že vo vzťahu k určitému konaniu páchatela môže byť toto právne posúdené buď ako trestný čin lúpeže alebo ako trestný čin vydierania, čo však nevylučuje, aby určité konanie páchatela spočívajúce vo viacerých útokoch bolo posúdené vo vzťahu k určitému čiastkovému konaniu ako trestný čin lúpeže a vo vzťahu k inému, ďalšiemu čiastkovému konaniu ako trestný čin vydierania, ako k tomu došlo aj v prejednávanej veci. “.

29. Také právne posúdenie zodpovedá ústavnému štandardu súdnej ochrany a skutkovému zisteniu odsudzujúceho rozsudku vo všetkých aspektoch a vylučuje, aby sa konanie oboch poškodených v jeho relevantných aspektoch podriadenia sa jednak násiliu a jednak vyhrážkam sťažovateľa posúdilo inak, miernejšie alebo ako konanie, ktoré nie je trestným činom. Osobitný aspekt súbehu trestných činov bude komentovaný v ďalšom obsahu tohto odôvodnenia.

30. Predmetom posúdenia v dovolacom konaní bola aj otázka výšky uloženého trestu (v ústavnej sťažnosti namietaná oproti súdmi nevyužitej možnosti ďalšieho mimoriadneho zníženia trestu podľa § 39 Trestného zákona v situácii súčasného použitia § 47 ods. 2 Trestného zákona a najnižšej trestnej sadzby podľa tohto ustanovenia) a samotná aplikácia zásady „trikrát a dost“ podľa § 47 ods. 2 Trestného zákona. Najvyšší súd k tejto otázke po výklade vzťahu dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. i) a § 371 ods. 1 písm. h) Trestného poriadku a po výpočte predchádzajúcich odsúdení sťažovateľa rozviedol, že pod dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. h) Trestného poriadku je možné podradiť len prípady, ak by bol uložený trest mimo zákonom stanovenej trestnej sadzby alebo by bol uložený taký druh trestu, ktorý zákon pre daný trestný čin nepripúšťa. V ďalšom skonštatoval, že „Obvinenému bol ukladaný trest odňatia slobody podľa § 47 ods. 2 Tr. zák., ktorý výslovne určuje, že pokiaľ nie sú splnené podmienky uvedené v § 47 ods. 1 Tr. zák., tak

obvinenému súd uloží trest odňatia slobody na 25 rokov, ak tomu nebránia okolnosti hodné osobitného zreteľa. V danom prípade bol obvinenému uložený úhrnný trest odňatia slobody na 25 rokov, pričom z meritórnych rozhodnutí okresného súdu a krajského súdu vyplýva, že súdy sa zaoberali a posudzovali aj skutočnosť, či sú u obvineného okolnosti hodné osobitného zreteľa. Teda obvinenému bol uložený zákonom prípustný druh trestu v zákonom ustanovenej trestnej sadzbe.“.

31. K sťažovateľom nastolenej otázke aplikácie § 39 Trestného zákona o mimoriadnom znížení trestnej sadzby krajský súd zvýraznil, že „§ 47 ods. 2 Tr. zák. umožňuje súdu uložiť trest odňatia slobody aj pod hranicu 25 rokov /najmenej však 20 rokov/, ktorý predpokladá stotožnenie okolností hodných osobitného zreteľa ako dôvodov na mimoriadne zníženie trestu odňatia slobody pod zákonom stanovenú dolnú hranicu trestnej sadzby / § 39 Tr. zák./, a ktoré sa vyskytujú len výnimočne. Takáto síce všeobecná formulácia, keď navyše došlo novelou Tr. zák. k vypusteniu odkazu na § 39 ods. 1, ods.2 z § 47 ods.2 Tr. zák. dáva priestor na sudcovskú úvahu, aby v každom individuálnom prípade skúmal a zvážil všetky okolnosti prípadu a uložil páchatel'ovi primeraný trest, ako to už konštatoval Ústavný súd SR v rozhodnutí Pl. ÚS/6/09.“.

32. Najvyšší súd teda pri prieskume rozhodnutia krajského súdu ústavne udržateľným spôsobom obsahovo vysvetlil, že relevantné osobitné okolnosti vyvolávajúce neprímerane prísnu trestnosť činu sa v kontexte zníženia inak (v prípade ich absencie) ukladaného trestu odňatia slobody skúmajú ako „okolnosti hodné osobitného zreteľa“ na základe § 47 ods. 2 *in fine* Trestného zákona. Táto úprava má v tomto smere povahu *lex specialis* oproti § 39 Trestného zákona a vylučuje jeho súčasné použitie, keď sa takto môže znížiť trest odňatia slobody oproti výmere 25 rokov, nie však pod 20 rokov. Táto osobitosť odlišuje popísanú situáciu od iných prípadov možného súčasného použitia § 47 ods. 2 Trestného zákona s ustanovením všeobecnej časti Trestného zákona o zásadách ukladania trestov, napr. § 43 Trestného zákona.

33. V rámci svojej argumentácie zodpovedajúcej námietke uplatnenej v ústavnej sťažnosti a týkajúcej sa intertemporálnych súvislostí a zásady *ne bis in idem* v kontexte ukladania trestu podľa § 47 ods. 2 Trestného zákona najvyšší súd odkázal aj na § 437 ods. 5 Trestného zákona, podľa ktorého „sa ustanovenie § 47 ods. 2 Tr. zák. vzťahuje aj na osobu, ktorá bola potrestaná za niektorý z trestných činov uvedených v § 43 ods. 1 Trestného zákona č. 140/1961 Zb. v znení neskorších predpisov, ak osoba spáchala ďalší trestný čin uvedený v § 47 ods. 2 po nadobudnutí účinnosti tohto zákona (pritom medzi trestnými činmi uvedenými v § 43 ods. 1 Trestného zákona č. 140/1961 Zb. v znení neskorších predpisov je aj trestný čin ublíženia na zdraví podľa § 222 Trestného zákona č. 140/1961 Zb.)“. Na podklade toho najvyšší súd uzavrel, že „zásada trikrát a dosť ustanovená v § 47 ods. 2 Tr. zák. sa vzťahuje aj na prípady, keď boli predošlé odsúdenia spáchané ešte za účinnosti predošlého Trestného zákona č. 140/1961 Zb. (aj pred prijatím zásady trikrát a dosť) za predpokladu, že obvinený spáchal aspoň tretí trestný čin uvedený v § 47 ods. 2 Tr. zák. po I. januári 2006, čo je aj prejednávaná vec (obvinený mohol a mal mať vedomosť, že pokiaľ spácha opätovne niektorý z trestných činov uvedených v ustanovení § 47 ods. 2 Tr. zák., hrozí mu uloženie tam uvedeného trestu)“. Je teda jednak zrejmé, že dotknutá otázka je zákonom priamo riešená a citované prechodné ustanovenie nebolo ústavným súdom vyhlásené za nesúladne s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou, a jednak, že o retroaktivitu ani o porušenie zákazu dvojitého postihu za ten istý trestnoprávne relevantný skutok nejde. Páchatel' nie je trestaný za skôr spáchané trestné činy (za ne bol už potrestaný), ale podľa zákonom vopred

vymedzených podmienok sprísnenej trestnosti je postihovaný za to, že napriek skorším odsúdeniam sa určitého (právnou kvalifikáciou určeného) trestného činu dopustil opätovne.

34. V kontexte námietky sťažovateľa smerujúcej k odmietnutiu použitia § 47 ods. 2 Trestného zákona ako odporujúceho prirodzeným právam už krajský súd vo svojom uznesení č. k. 23 To 98/2020-666 z 10. novembra 2020 k aplikácii zásady trikrát a dost' v prvom rade poukázal na to, že *„Aj Ústavný súd Slovenskej republiky po zvážení všetkých ústavnoprávnych aspektov s prihliadnutím na zvrchovanú právomoc zákonodarcu určovať limity trestnej politiky a súčasne riadiac sa zásadou sebaobmedzenia a zdržanlivosti (PL. ÚS 3/09, ÚS 76/2011) dospel k záveru, že ustanovenie § 47 ods. 2 Tr. zák., kde je zásada trikrát a dost' zakotvená nezasahuje do relevantných ústavných princípov vyplývajúcich z článku 1 ods. 1 a ďalších Ústavy SR do takej miery, že by bolo možné z toho vyvodit', že tresty ukladané podľa tohto ustanovenia Trestného zákona sú krutými a neľudskými, a že by toto ustanovenie Trestného zákona bolo v rozpore s Dohovorom o ľudských právach.“*. Keďže prezumpcia súladu Trestného zákona v riešení tejto otázky s ústavou a dohovorom bola po posúdení ústavným súdom v konaní o súlade právnych predpisov zachovaná, nie je posúdenie predmetnej námietky ústavným súdom v konaní o ústavnej sťažnosti relevantné. Vzhľadom na jeho obligatórny charakter je totiž použitie dotknutého ustanovenia konajúcimi súdmi aj ústavne udržateľné a nepredstavuje zákaz mučenia a podrobenia neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu podľa čl. 3 dohovoru.

35. Napokon za ústavne konformnú považoval ústavný súd aj tú časť napadnutého uznesenia, v ktorej najvyšší súd sťažovateľovi ozrejmil dôvody právnej kvalifikácie jeho konania aj ako zločinu lúpeže podľa § 188 ods. 1 Trestného zákona (použitie násilia vo vzťahu k obidvom poškodeným v úmysle zmocniť sa peňazí poškodeného a mobilného telefónu poškodenej), aj ako zločinu vydierania podľa § 189 ods. 1 Trestného zákona (vyhrážky zabitím len vo vzťahu k poškodenej, ak nebude „držať hubu“, „čušať“, resp. ak sa nevráti do domu). V tejto súvislosti ústavný súd opätovne zvyrazňuje relevantnú úvahu najvyššieho súdu, podľa ktorej *„vo vzťahu k určitému konkrétnemu konaniu páchatel'a môže byť toto právne posúdené buď ako trestný čin lúpeže alebo ako trestný čin vydierania, čo však nevyklučuje, aby určité konanie páchatel'a spočívajúce vo viacerých útokoch bolo posúdené vo vzťahu k určitému čiastkovému konaniu ako trestný čin lúpeže a vo vzťahu k inému, ďalšiemu čiastkovému konaniu ako trestný čin vydierania, ako k tomu došlo aj v prejednávanej veci.“*. Na hranici posúdenia ústavnej konformnosti, ale v súvislosti s ňou možno dodať, že „čiastkové konanie“ tu nemôže predstavovať ďalší čiastkový útok pokračovacieho trestného činu ako hmotnoprávne ponímaného skutku, keďže by nešlo o pokračovanie v páchaní toho istého trestného činu (§ 122 ods. 10 Trestného zákona). Aj keď je konanie sťažovateľa v rozsudku okresného súdu popísané ako jeden skutok a právna kvalifikácia teda vyznieva v podobe len jednočinného súbehu trestných činov, je také posúdenie možné z hľadiska (kvalifikácií trestných činov) jednak lúpeže a jednak vydierania vo vzťahu k porušovaniu domovej slobody, avšak nie z hľadiska lúpeže a vydierania navzájom. Nejde totiž len o iný následok, ale aj o druhovo rôznorodé, aj keď v rovnakom čase páchané konania vyvolávajúce im zodpovedajúci následok, a teda o viacčinný súbeh týchto trestných činov (celkovo o kombináciu jednočinného a viacčinného súbehu trestných činov v predmetnom skutkovom substráte). Keďže však kvalifikácia viacčinného súbehu trestných činov je pre páchatel'a vo všeobecnosti, teda vždy menej priaznivá oproti jednočinnému súbehu trestných činov, a to aj pri ukladaní trestu podľa § 47 ods. 2 Trestného zákona, ide z hľadiska uplatnenej námietky v dovolacom konaní o jej

nepoužitelnosť podľa kritérií § 385 ods. 2 Trestného poriadku. To vylučuje zásah do sťažovateľových práv na báze zákazu zmeny k horšiemu podaním dovolania z jeho strany.

36. Z odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu vyplýva, že najvyšší súd sa dôsledne zaoberal všetkými sťažovateľom predstretými námietkami, ktoré precízne zdôvodnil, a to v závislosti od sťažovateľom uplatneného dovolacieho dôvodu. Najvyšší súd najprv objasnil podstatu toho-ktorého sťažovateľom uplatneného dovolacieho dôvodu a následne mu ozrejmil, či ním uplatnené námietky spadajú do obsahovej náplne príslušného dovolacieho dôvodu a ak áno, či ho po materiálnej stránke napĺňajú. V súhrne teda ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd konal v medziach svojej právomoci a v súlade predovšetkým s príslušnými ustanoveniami Trestného poriadku a Trestného zákona a tiež vlastnej rozhodovacej praxe, na ktorú aj poukázal a ktorej aplikáciu aj ozrejmil, jeho úvahy sú logické, bez vnútorných rozporov, legitímne, právne akceptovateľné a ústavne konformné, v dôsledku čoho nezistil príčinnú súvislosť so sťažovateľom namietaným porušením práv uvedených v bode 1 tohto odôvodnenia. Postup súdu podľa ústavne konformného výkladu zákona nemôže zasiahnuť do základných práv alebo práv priznaných kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou, čo zakladá dôvod odmietnutia ústavnej sťažnosti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

III.4. Obiter dictum:

37. Nad rámec relevantného rámca posúdenia ústavnej sťažnosti sa ústavný súd celkovým obsahovo-hodnotiacim úsudkom vyjadri aj k zvyšnému rozsahu napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, vychádzajúc pri tomto rozlíšení v kontexte podanej ústavnej sťažnosti z bodov 22 a 23 tohto odôvodnenia.

38. K sťažovateľom uplatnenému dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku spočívajúcemu v zásadnom porušení práva na obhajobu najvyšší súd v podstatnom uviedol, že *„okresný súd sa v rozsudku podrobne zaoberal tou skutočnosťou, či bol obvinený v čase skutku príčetný a teda či mohol rozpoznať protiprávnosť konania a ovládať svoje konanie s tým, že došiel k pozitívnemu záveru o jeho trestnej zodpovednosti, ako je to podrobne rozobraté na str. 19 a 20 rozsudku okresného súdu a dovolací súd nezistil, že by tieto závery boli arbitrárne a tieto zistenia okresného súdu sú v súlade s vykonanými dôkazmi a nie je potrebné ich v tomto rozhodnutí opakovať. Taktiež krajský súd sa v napadnutom uznesení na str. 5 a 6 podrobne venoval odvolacej námietke obvineného, že mal konať pod vplyvom liekov a alkoholu, čím si mal privodiť nepričetnosť s tým, že krajský súd uviedol konkrétne dôkazy a z nich plynúce zistenia, z ktorých vyvodil záver, že je vylúčené tvrdenie obvineného, že by bol v čase spáchania skutku nepričetný. Dovolací súd konštatuje, že okresný súd a krajský súd sa v meritórnych rozhodnutiach v otázke posúdenia trestnej zodpovednosti obvineného podrobne zaoberali obvineným namietanými skutočnosťami, že mal byť nepričetný v dôsledku toho, že mal ráno v deň skutku užiť ním uvedené lieky, ktoré mal zapíť alkoholom, pričom dospeli k záveru, že obvinený bol príčetný a tento ich záver bol riadne odôvodnený a mal podklad vo vykonanom dokazovaní.*

Pokiaľ dovolateľ v tejto súvislosti osobitne namietal, že znalec z odvetvia psychiatrie MUDr. Viktor Segeda sa nezaoberal účinkami liekov a alkoholu, ktoré mal požiť obvinený v deň skutku, tak dovolací súd sa s tým nestotožnil. Z daného znaleckého posudku je zrejmé, že sa znalec zaoberal vplyvom alkoholu na konanie obvineného, keď bol konštatovaný u neho stav prostej alkoholovej

opojenosti, do ktorej sa sám uviedol z vlastnej vôle a vlastným zapríčinením. Taktiež pri výpovedi na hlavnom pojednávaní sa tento znalec vyjadroval aj k účinkom liekov, ktoré mal obvinený požiť.“

39. K ďalšej sťažovateľom predostretej námietke o nedostatočnom posúdení otázky jeho príčetnosti v čase skutku najvyšší súd poukázal na to, že „okresný súd (najmä str. 19 a 20) a krajský súd (strany 5 a 6) sa v meritórnych rozhodnutiach dôsledne a preskúmateľne zaoberali touto otázkou poukázaním na konkrétne vykonané dôkazy so záverom, že obvinený bol v čase skutku trestne zodpovedný a tento záver nie je rozporný s vykonaným dokazovaním v súdnom konaní a dovolací súd v plnej miere odkazuje na dotknuté zistenia súdov v pôvodnom konaní.“

40. Vzhľadom na to, že sa najvyšší súd v časti odôvodnenia odvoláva na uznesenie krajského súdu č. k. 23 To 98/2020-666 z 10. novembra 2020, ktorým bolo zamietnuté sťažovateľom podané odvolanie proti rozsudku okresného súdu č. k. 1 T 92/2019-561 z 22. júla 2020, ústavný súd odcitoval aj príslušnú časť odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu. Predpokladom tohto postupu je splnenie podmienky založenej na zistení, že samotné rozhodnutie podriadeného súdu možno pokladať za dostatočne odôvodnené (Boldea proti Rumunsku z 15. 2. 2007, § 33; Hirvisaari proti Fínsku z 27. 9. 2001, § 31 – § 33).

41. Krajský súd v uznesení č. k. 23 To 98/2020-666 z 10. novembra 2020 v príslušnej časti zhrnul: „Svedeckými výpoveďami priamych svedkov [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] bolo jednoznačne a bez akýchkoľvek pochybností preukázané spáchanie trestných činov kladených obžalovanému za vinu. Obaja svedkovia zhodne potvrdili, že obžalovaný bez súhlasu vnikol do obydlija poškodeného [REDAKOVANÉ] a tohto napadol v úmysle zmocniť sa jeho peňazí. Bezprostredne potom poškodenú [REDAKOVANÉ], ktorá ho vyzvala, aby odišiel fyzicky napadol, a keď chcela volať políciu sa jej vyhrážal zabitím. Následne tejto násilím zobral mobil, ktorý odhodením zničil. Svedecké výpovede svedkov boli konzistentné. Svedkovia vypovedali zhodne tak v prípravnom konaní, ako aj na hlavnom pojednávaní. Ich výpovede navzájom korešpondovali. Navyše boli v súlade s ostatnými vo veci zadováženými dôkazmi ako boli znalecké posudky, zápisnica o prehliadke tela poškodeného s fotodokumentáciou, z ktorej vyplynuli zranenia poškodeného, zápisnica o vydaní veci - peňažnej hotovosti vydanej obžalovaným, pričom bankovky nim vydané korešpondovali s tými, aké boli poškodenému odcudzené. Vzhľadom k tomu nemal súd žiadne pochybnosti o týchto výpovediach svedkov a poškodených.“

42. Krajský súd sa dôsledne venoval aj posúdeniu otázky príčetnosti sťažovateľa v čase skutku a z príslušnej časti odôvodnenia jeho rozhodnutia vyplýva: „V ďalšom chcel obžalovaný presvedčiť súd o tom, že konal v stave pod vplyvom liekov a alkoholu, a teda nielenže si neuvedomoval čo robí, ale bol natolko ovplyvnený týmito liekmi, že bol nepričetný, čo mal potvrdiť svedok [REDAKOVANÉ]. Tu treba však v prvom rade uviesť, že svedkovia [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] vôbec nepotvrdili, že by obžalovanému dali lieky tak, ako to obžalovaný uvádzal. Svedkovia vypovedali po riadnom zákonom poučení vypovedať pravdu a nič nezamlčovať. Stopy po užití liekov navyše neboli v odberoch krvi a moču obžalovaného zistené. Zároveň je potrebné uviesť, že obžalovaný popisuje podrobne, čo v deň skutku robil, s kým sa kde stretol, ale aj koľko alkoholu vypil, čo tiež vylučuje jeho tvrdenia, že v deň skutku bol nepričetný, keďže ako uviedol, lieky mal užiť hneď ráno. Svedecká výpoveď svedka [REDAKOVANÉ] vôbec nepotvrďuje, že obžalovaný sa správal nepričetne, svedok [REDAKOVANÉ] uviedol, že obžalovaný bol pod vplyvom alkoholu, avšak normálne komunikoval.“

43. Krajský súd preveril obhajobu sťažovateľa aj z hľadiska jeho agresivity, pričom dospel k opačnému záveru ako sťažovateľ. Svoj záver zdôvodnil tým, že sťažovateľ je negatívne hodnotený z výkonu väzby, ale aj podľa registra trestov je zrejmé, že bol niekoľkokrát súdne trestaný aj pre násilné trestné činy. Krajský súd sa pri svojich záveroch opieral aj o vykonané znalecké skúmanie z odboru psychológie, podľa ktorého sťažovateľ „*má impulzívne správanie, agresia je u neho ľahšie vyvolateľná. Sebaregulácia vlastného správania u neho je znížená, pričom obžalovaný uprednostňuje formy správania, ktoré sú v rozpore s morálnymi a právnymi normami a v kombinácii s alkoholom to u neho môže byť viac aktivované. Obžalovaný neprejavuje mieru sebanáhladu, miera empatie je u neho znížená a jeho resocializačná prognóza je skôr nepriaznivá... má zmiešanú poruchu osobnosti, má výraznú tendenciu k impulzívnemu správaniu, výbuchy silnej zlosti vedú u obžalovaného k násiliu, pričom takéto jeho správanie je ľahko vyvolateľné. Agresivita je zvýraznenou črtou jeho osobnosti s nedostatočne kontrolovanou reakciou v rôznych interpersonálnych rámcoch. Obžalovaný nevykazuje znaky ľútosti a voči svojmu správaniu je nekritický. Prognóza nápravy obžalovaného je skôr nepriaznivá, i keď nie nemožná, nie je možné ju úplne jednoznačne vylúčiť.*“. K otázke príčetnosti sťažovateľa v čase skutku znalec uviedol, že „*v čase spáchania skutku netrpel duševnou poruchou, bol v stave prostej alkoholovej opojenosti, do ktorej sa dostal sám, z vlastnej vôle, pričom mohol rozpoznať protiprávnosť svojho konania a vo forenzne nevýznamné zníženej miere vedel svoje konanie ovládať. Znalec u neho zároveň zistil zneužívanie alkoholu bez psychosomatickej závislosti.*“. Podľa krajského súdu všetky uvedené dôkazy svedčia v prospech záveru o agresivite sťažovateľa.

44. Taký obsah rozhodovania dovolacieho súdu v previazanosti s rozhodnutím odvolacieho súdu predstavuje náležité zachovanie ústavnou sťažnosťou označených práv a spravodlivosť dotknutého trestného konania ako celku. Vo vzťahu k napadnutému rozhodnutiu najvyššieho súdu potom sťažovateľ dostal odpovede na ním položené otázky v prípustnom rozsahu dovolacieho prieskumu a v kvalifikovanej podobe, ktorá vylučuje ústavnú neudržateľnosť predmetného rozhodnutia. Ústavný súd môže na odôvodnenie napadnutého uznesenia najvyššieho súdu odkázať ako na nielen ústavne udržateľné, ale aj obsahovo výstižné.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. februára 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu